

Osaamistarpeet
erikoissairaanhoidossa –
tuottaako koulutus riittävän
osaamisen?
Tehyn selvityksen tuloksia
Kirsi Coco, koulutuspoliittinen asiantuntija, TtT, esh

Taustaa

- Erikoissairaanhoidon sairaanhoitajien osaaminen ja osaamistarpeet muuttuvat jatkuvasti.
- Osaamistarpeiden muuttumiseen vaikuttavat väestön ikääntyminen ja yhä vaativampaa hoitoa tarvitsevat potilaat.
- -> keinoja osaamisen ajantasaistamiseksi on arvioitava koko ajan ja sekä työnantajan että työntekijän tulee huolehtia siitä, että täydennyskoulutuksella vastataan muuttuviin osaamisen tarpeisiin.

Yleissairaanhoitajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt

1. Ammatillisuus ja eettisyys
2. Asiakslähtöisyys
3. **Kommunikointi ja moniammatillisuus**
4. Terveyden edistäminen
5. Johtaminen ja työntekijyysosaaminen
6. **Tiedonhallinta**
7. **Ohjaus- ja opetusosaaminen** sekä omahoidon tukeminen
8. **Kliininen hoitotyö**
9. Näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko
10. Yrittäjyys ja kehittäminen
11. Laadun varmistus
12. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä
13. **Potilas- ja asiakasturvallisuus**

Aiempien tutkimusten mukaan

- Tehosairaanhoidajat arvioivat ammatillisen pätevyytensä korkeaksi **eettisyyden, arvojen ja asenteiden sekä omaiskontaktien osa-alueilla.**
- Neurologisessa toimintaympäristössä sairaanhoitajat arvioivat pätevyytensä parhaimmaksi **tarkkailutehtävässä, kuten potilaan voinnin analysointi ja henkisen tuen tarpeen tunnistaminen.**
- Täydennyskoulutustarpeet kohdistuivat **neurologisen potilaan hoitotyön erityispiirteisiin, hoitotoimien hallintaan sekä opettamiseen ja ohjaamiseen.**
- **Sisätautien, kirurgian ja psykiatrian** toimintaympäristöissä sairaanhoitajat arvioivat **ammattillisen pätevyytensä hyväksi.**
- Kirurgian ja sisätautien toimintaympäristössä sairaanhoitajat arvioivat ammatillisen pätevyytensä **heikoimmaksi opettamisen ja ohjaamisen sekä laadun varmistamisen osa-alueella.**

Jatkuu...

- **Psykiatrian alalla hoitotoimien hallinta** kuvattiin heikoimmaksi osa-alueeksi.
- Omat iv-hoidon osaamisen taidot arvioitiin hyväksi
- Hoitotyön opiskelijoiden kliinisessä osaamisessa on puutteita kliinisen osaamisen sisällöistä **erityisesti akuuttihoitotyössä ja mielenterveyteen ja päihteiden käyttöön liittyvässä hoitotyössä.**
- Hoitotyön opiskelijat osasivat **lääkehoidon ja psykososiaaliseen turvallisuuteen liittyvän hoitotyön hyvin.**

Selvityksen tarkoitus

Kuvata sairaanhoitajien arvioita erikoissairaanhoidossa tarvittavasta osaamisesta sekä perehdytyksen että täydenniskoulutuksen tarpeesta suhteessa koulutuksen tuottamaan osaamiseen.

Aineiston keruu ja analysointi

Aineisto kerättiin puolistrukturoidulla, sähköisellä kyselylomakkeella. Linkki kyselyyn lähetettiin Webropolilla sähköpostitse 4 924:lle tehyläiselle sairaanhoitajalle, jotka työskentelivät erikoissairaanhoidossa keväällä 2019.

Vastausaikaa oli kolme viikkoa, ja uusintakyselyn jälkeen vastausaikaa jatkettiin viikolla.

Lomake sisälsi 10 kysymystä taustamuuttujista, monivalintakysymyksiä (n = 21), kyllä/ei -kysymyksiä (n = 8) sekä avoimia kysymyksiä (n = 3).

Työsuhde

Työsuhteen laatu	%	n
Toistaiseksi	85	400
Määräaikainen	15	72
Työsuhteen muoto		
Kokopäivätyö	89	440
Osa-aikatyö noin 50 %	3	14
Muu, mikä?	8	42

Työkokemus

Työkokemus erikoissairaanhoidossa	n	%
alle 1 vuotta	12	2%
1 - 3 vuotta	49	10%
4 - 6 vuotta	63	12%
7 - 9 vuotta	56	11%
10 -15 vuotta	90	18%
15 -19 vuotta	81	16%
20 vuotta tai enemmän	147	30%

Työkokemus sosiaali- ja terveysalalla	n	%
alle 1 vuotta	9	2%
1 - 3 vuotta	40	8%
4 - 6 vuotta	52	11%
7 - 9 vuotta	39	8%
10 -15 vuotta	92	19%
15 -19 vuotta	70	14%

Missä työyksikössä työskentelet? n = 497

	n	%
Ensihoito	2	0,4%
Päivystyspoliklinikka	49	10%
Valvontaosasto	39	8%
Teho-osasto	65	13%
Anestesia- ja leikkausosasto	58	12%
Päiväkirurginen osasto	20	4%
Vuodeosasto	171	34%
Poliklinikka	100	20%
Kuntoutusosasto	5	1%
Synnytysosasto	3	0,6%
Hengityshalvauspotilaiden kotihoito	1	0,2%
Muu, mikä	60	12%

Tutkimusyksikkö

Tehostettu liikkuva avohoito

Varahenkilöstö

Lasten kotisairaala

Kehittäminen ja laadunhallinta

Dialyysi

Koordinoiva sairaanhoitaja

Hoidon suunnittelu

Perehdytysohjelman kesto työyksikössäsi? n = 498

Perehdytysohjelman kesto	n	%
1 vuosi tai enemmän	31	6%
alle 1 vuosi - 6 kuukautta	19	4%
alle 6 kuukautta - 3 kuukautta	27	5%
alle 3 kuukautta - 1 kuukausi	58	12%
alle 1 kuukausi - 1 viikko	164	33%
Alle viikko	89	18%
Kesto on yksilöllinen osaamisen mukaan, kerro minimi- ja maksimikesto	92	18%
Työyksikössäsi ei ole perehdytysohjelmaa	18	4%

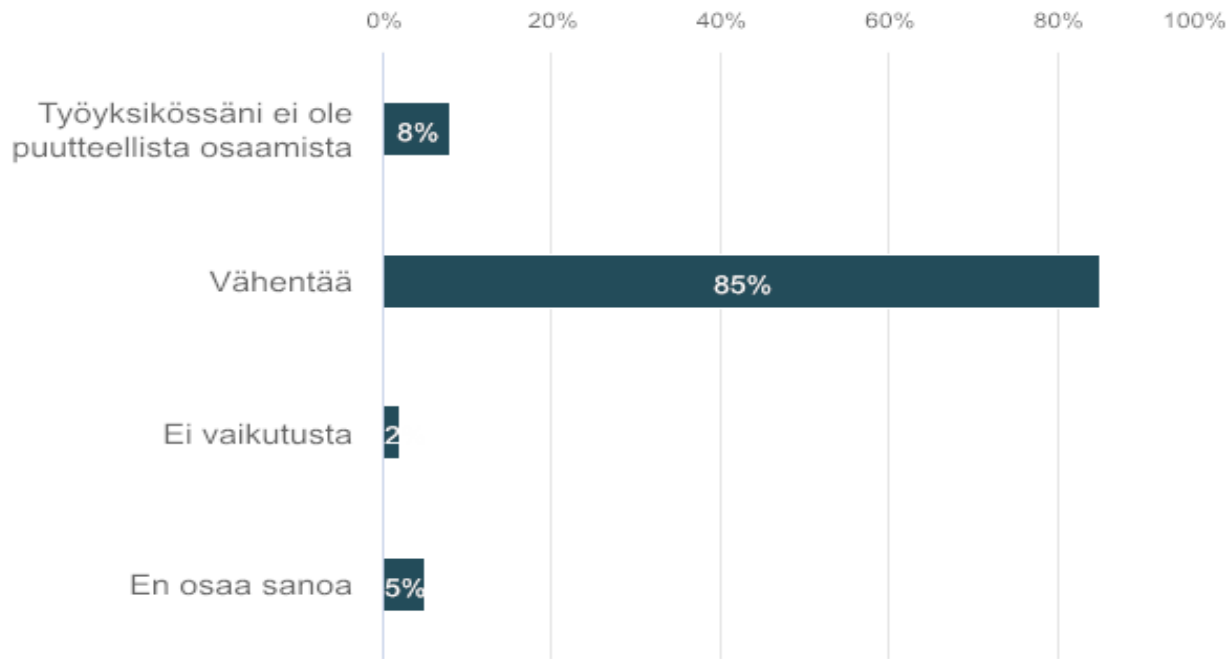
- Useimmin vastaajat totesivat perehdytyksen kestävän viikkoja yhdestä viikosta kuuteen viikkoon (n = 20).
- Työyksiköissä, joissa vaadittiin monen erikoisalan osaamista, perehdytyksen kesto vaihteli muutamista päivistä viikkoihin erikoisalaa kohden.

Perehdytyskäytännöt erikoissairaanhoidossa

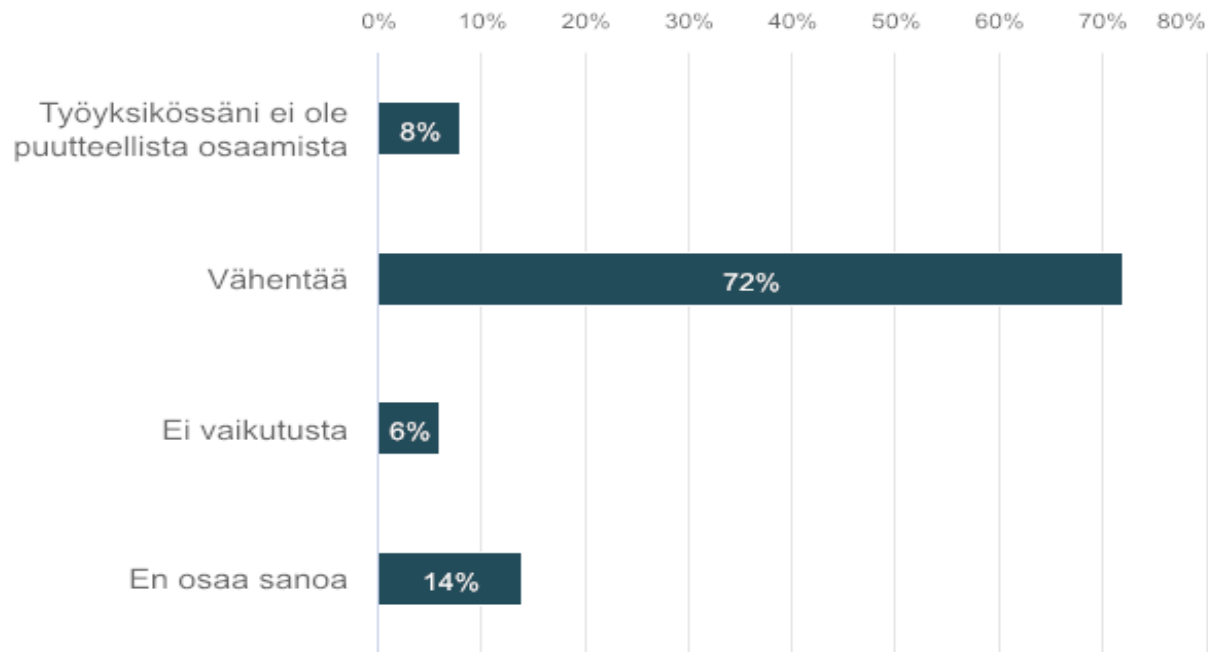
Onko sairaanhoitajan työhön perehtyvä irrotettu henkilöstömitoituksesta perehdytysohjelman ajaksi?	n	%
Kyllä	286	58%
Ei	208	42%

Onko perehtyvällä sairaanhoitajalla nimetty ohjaaja/mentori?	n	%
Kyllä	407	82%
Ei	89	18%

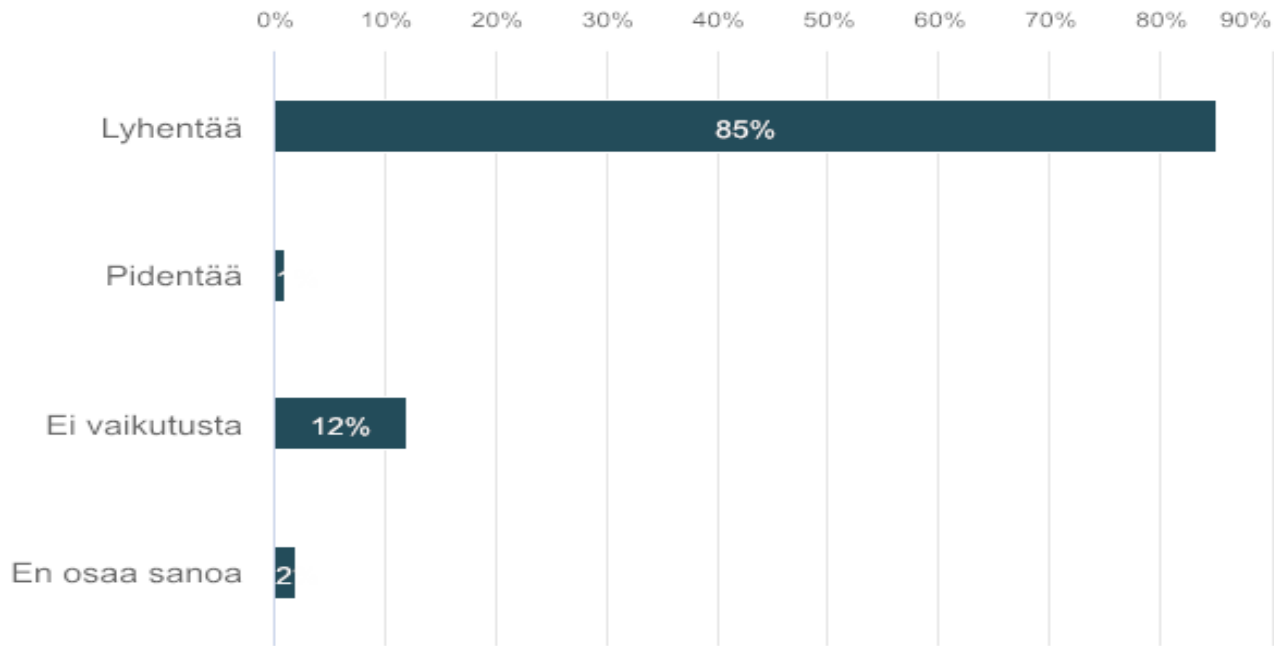
Miten arvioit, että työyksikkösi sairaanhoitajan puutteellinen osaaminen vaikuttaa potilastyytyväisyyteen? n = 496

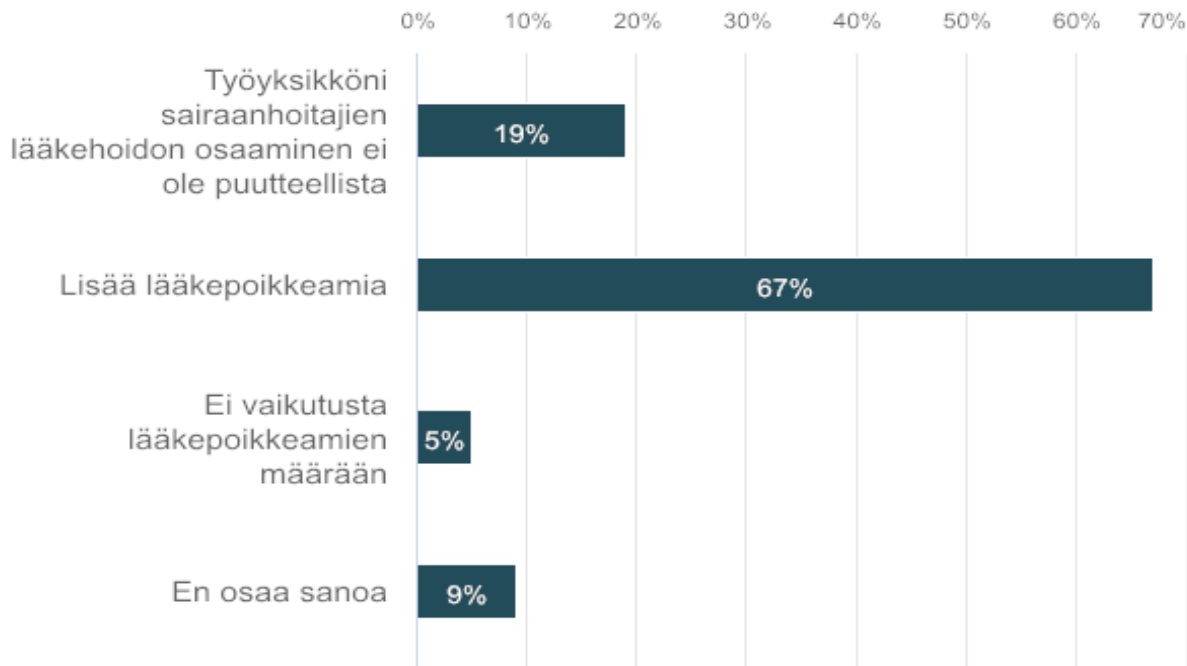
Miten arvioit, että työyksikkösi sairaanhoitajan puutteellinen osaaminen vaikuttaa potilaskeskeisyyteen? n = 497

Miten arvioit, että sairaanhoitajien hyvä osaaminen vaikuttaa potilaan hoitojakson pituuteen työyksikössäsi? n = 495

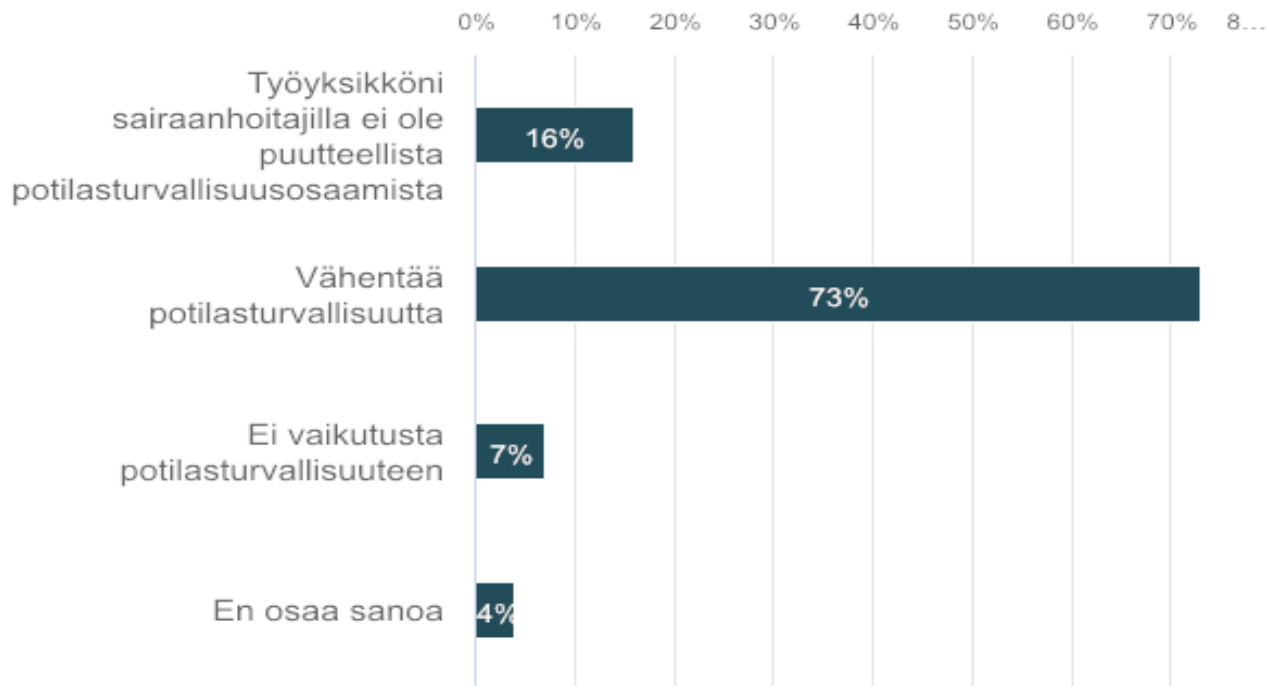

Miten arvioit, että työyksikkösi sairaanhoitajien puutteellinen lääkehoidon osaaminen vaikuttaa lääkepoikkeamien (lääkevirheiden) määrään? n = 494

Miten arvioit, että työyksikkösi sairaanhoitajien puutteellinen osaaminen vaikuttaa potilasturvallisuuteen yleisesti hoitajakson aikana (esimerkiksi potilaiden kaatumiset, painehaavaumien synty, aliravitsemus)? n = 497

Miten perehtyvän sairaanhoitajan osaaminen varmistetaan?

Lääkehoidon osaaminen

- Useimmin tentillä (LOVe n = 365)
- Näytöillä (n = 136)
- Lääkärin kuulustelulla (n = 22)
- Kaksoistarkistuksella (n = 5)
- Osa sairaanhoitajista vastasi, ettei lääkehoidon osaamista varmisteta mitenkään (n = 5) tai osastolla ei ole lääkehoitoa (n = 5)

Mitä muuta perehtyvän sairaanhoitajan osaamista varmistetaan ja miten?

- Työyksiköissä varmistettiin erikoisalan erityispiirteisiin kuuluvaa osaamista (esimerkiksi neurologinen tarkkailu), laiteosaamista ja klinisiä taitoja.
- Laiteturvallisuus, infektioiden torjunta, elvytys.
- Aseptinen koe aseptisen lääkkeenkäsittelyn varmistamiseksi.

Varmistamisen käytänteet:

- Keskustelu (n = 88) ja arviointi (n = 37)
- Check-listat (n = 22)
- Parityöskentelyn hyödyntäminen (n = 16)
- Simulaatiot (n = 7)
- Ei mitenkään (n = 24)

Alkuperäiset ilmaukset

”Alkuperehdytyksen (5vk) jälkeen kliinisen osaamisen näyttö simulaatiotilanteessa. Tilanteessa varmistetaan perehtyjän osaaminen lääke- ja nestehoidon, hoitoteknologian, perheen kohtaamisen, kirjaamisen, potilaan voinnin tarkkailun, perushoidon, kivunhoidon ja olennaisimpien kliinisten taitojen osalta.”

”Temppuvihkoa täytetään aika höllällä kädellä”

”Tarkistetaan että hän osallistuu kaikkiin velvoitekoulutuksiin (Mapa, Effica jne.) ja tutustuu kaikkiin työtehtäviin tasapuolisesti, perehtyy 3x ect-hoitoon avustajana ja sitten ect-hoitajana.”

Mitä osaamista sairaanhoitaja tarvitsee työyksikössäsi erityisesti, kirjaa kolme merkittävintä osaamisvaatimusta

Tärkein osaaminen Top 10

1. Lääkehoito
2. Peruselintoimintojen seuraaminen
3. Vuorovaikutustaidot
4. Psykiatrinen/kirurginen hoitotyö
5. Kokonaisvaltainen osaaminen
6. Muuttuvien tilanteiden hallinta
7. Tehohoitotyö
8. Akuuttihoitotyö
9. Neurologinen hoitotyö
10. Kivunhoito

Top 10 2./3. tärkein osaaminen (edellä mainittujen lisäksi)

1. Laiteosaaminen
2. Potilasohjaus
3. Toimenpiteet ja tutkimukset
4. Erikoisalojen hallinta
5. Paineensietokyky
6. Tiimityöskentely
7. Priorisointi
8. Käytänteet
9. Tietotekniikka
10. Teknologia

Millaista osaamista sairaanhoitaja tarvitsee erityisesti työyksikössäsi?

	1	2	3	4	5	Yhteensä	Keskiarvo
Osaamisvaatimus 1	3	2	25	217	216	463	4,38
	0,6%	0,4%	5%	47%	47%		
Miten usein osaamista 1 tarvitaan?	1	3	5	28	407	444	4,89
	0,2%	0,7%	1%	6%	92%		
Osaamisvaatimus 2	5	4	29	205	196	439	4,33
	1%	0,2%	6%	47%	45%		
Miten usein osaamista 2 tarvitaan?	1	2	12	34	370	419	4,84
	0,2%	0,5%	3%	8%	88%		
Osaamisvaatimus 3	1	10	38	188	179	416	4,28
	0,2%	2%	9%	45%	43%		
Miten usein osaamista 3 tarvitaan	1	5	15	30	348	399	4,8
	0,2%	1%	4%	7%	87%		
Yhteensä	12	26	124	702	1716		4,58

Oman osaamisen taso: "5 = erittäin hyvä"; "4 = hyvä"; "3 = melko hyvä"; "2 = heikko"; "1 = en osaa sanoa"
 Osaamista tarvitaan: 1 = harvoin, mutta se on silti tärkeä, 2 = muutamia kertoja vuodessa,
 3 = muutamia kertoja kuukaudessa, 4 = muutamia kertoja viikossa, 5 = päivittäin

Millaista osaamista tulisi lisätä työyksikössäsi

n = 373

1. Lääkehoito
2. Erikoisalaosaaminen
3. Teoria
4. Laiteosaaminen
5. Potilasohjaus
6. Akuuttihoitotyö
7. Kaikkea
8. En osaa sanoa
9. Yhteistyöosaaminen
10. Äkillisten tilanteiden hallinta

Arvioi työyksikkösi työn vaatimukset täyttävien sairaanhoitajien määrää. Miten usein työvuoroissa on riittävä määrä työyksikkösi erikoisalan työn edellyttämän osaamisen hallitsevia sairaanhoitajia?

	n	%
Aina	44	9%
Usein	286	58%
Joskus	122	25%
Melko harvoin	35	7%
Ei koskaan	5	1%
En osaa sanoa	2	0,4%

Miten työyksikkösi erikoisalan työn edellyttämä osaaminen turvataan jokaiseen työvuoroon?

	n	%
Perehdytysohjelmalla	44	9%
Työvuorosuunnittelulla	328	67%
Täydennyskoulutuksella	11	2%
En osaa sanoa	52	10%
Muu keino, mikä?	57	12%

"Henkilökuntakato, ei pystytä turvaamaan."

"Koulutettuja varahenkilöitä äkilliseen tarpeeseen."

"Pompottelemalla henkilöstöä päivän aikana paikasta toiseen."

"Kokeneet hoitajat kantavat suuremman vastuun, nuoremmille opetetaan vain tiettyjä rutiinitemppuja, kokonaisuuksia eivät opi hallitsemaan."

"Henkilöstön "lainaaminen" teholta/heräämöstä."

"Ylitöillä"

Miten usein joudut vaihtamaan työvuoroa siksi, että työvuorossa ei ole riittävästi työyksikön vaatiman osaamisen hallitsevia sairaanhoitajia?

	n	%
Erittäin usein (viikoittain)	16	3%
Usein (muutamia kertoja kuukaudessa)	84	17%
Harvoin (kerran kuukaudessa)	135	27%
Erittäin harvoin (muutamia kertoja vuodessa)	147	30%
En koskaan	113	23%

Mikä sinua kuormittaa eniten nykyisessä työssäsi?

	n	%
Pelkään, että teen virheitä hoitotyössä	74	15%
Koen, että en voi tehdä työtäni niin hyvin kuin haluan ja osaan	270	54%
Muu, mikä?	243	49%
En ole kuormittunut	32	6%

”Potilasmäärät lisääntyneet lisäpaikan takia ja henkilökuntamitoitusta laskettu joka vuorossa. En jaksa enää. Koko ajan sydän syrjällään ja ahdistaa.”

”Jatkuva muutos, työtehtävien siirtäminen hoitajille lääkäreiltä esim.epikriisit, aho:n lähetetteiden käsittelyn siirtäminen hoitajille ilman kunnollista perehdytystä”

”Työssä on tärkeitä vastuualueita, mutta niiden hoidolle ei anneta työvuorosuunnittelussa aikaa.”

”Kokemattomat kollegat.”

Osaaminen ja ammatillinen kehittyminen

Osaamiseni on sopiva suhteessa työni vaatimuksiin n = 495	n	%
Kyllä	412	83%
Ei	83	17%

Työnantajani kannustaa ammatilliseen kehittymiseen n = 491	n	%
Kyllä	282	57%
Ei	209	43%

Osaamistarpeet erikoissairaanhoidossa – tuottaako koulutus riittävän osaamisen?

Yleissairaanhoitajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt

1. Ammatillisuus ja eettisyys
2. Asiakslähtöisyys
3. **Kommunikointi ja moniammatillisuus**
4. **Terveyden edistäminen**
5. Johtaminen ja työntekijäosaaminen
6. **Tiedonhallinta**
7. **Ohjaus- ja opetusosaaminen** sekä omahoidon tukeminen
8. **Kliininen hoitotyö**
9. Näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko
10. **Yrittäjyys** ja kehittäminen
11. **Laadun varmistus**
12. **Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä**
13. **Potilas- ja asiakasturvallisuus**

Tärkein osaaminen Top 10

1. Lääkehoito
2. Peruselintoimintojen seuraaminen
3. Vuorovaikutustaidot
4. Psykiatrinen/kirurginen hoitotyö
5. Kokonaisvaltainen osaaminen
6. Muuttuvien tilanteiden hallinta
7. Tehohoitotyö
8. Akuuttihoitotyö
9. Neurologinen hoitotyö
10. Kivunhoito

Osaamistarpeet erikoissairaanhoidossa – tuottaako koulutus riittävän osaamisen?

Yleissairaanhoidajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt

1. Ammatillisuus ja eettisyys
2. Asiakaslähtöisyys
3. **Kommunikointi ja moniammatillisuus**
4. **Terveyden edistäminen**
5. Johtaminen ja työntekijyysosaaminen
6. **Tiedonhallinta**
7. **Ohjaus- ja opetusosaaminen** sekä omahoidon tukeminen
8. **Kliininen hoitotyö**
9. Näyttöön perustuva toiminta, tutkimustiedon hyödyntäminen ja päätöksenteko
10. **Yrittäjyys** ja kehittäminen
11. **Laadun varmistus**
12. **Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmä**
13. **Potilas- ja asiakasturvallisuus**

Millaista osaamista tulisi lisätä työyksikössäsi ?

Top 10

1. Lääkehoito
2. Erikoisalaosaaminen
3. Teoria
4. Laiteosaaminen
5. Potilasohjaus
6. Akuuttihoitotyö
7. Kaikkea
8. En osaa sanoa
9. Yhteistyöosaaminen
10. Äkillisten tilanteiden hallinta